

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

LEVENTOĞLU ABDULKADİROĞLU v. TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 7971/07)

KARAR

STRAZBURG

28 Mayıs 2013

Bu karar AİHS'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

Leventoğlu Abdulkadiroğlu v. Türkiye,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire) ;

Başkan,

Guido Raimondi,

Hakimler,

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Işıl Karakaş,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller,

ve *Daire Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith' in katılımıyla oluşan Mahkeme heyeti 30 Nisan 2013 tarihinde yapılan kapalı karar toplantısı sonucunda aşağıdaki kararı almışlardır.

USUL

1. Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (7971/07) no'lu davanın nedeni, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Bayan Bahar Leventoğlu Abdulkadiroğlu'nun ("Başvuran") Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 8 Şubat 2007 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur.

1. Başvuran, İzmir Barosu avukatlarından Sayın B. Balpazarı tarafından temsil edilmiştir. Türkiye Hükümeti ("Hükümet"), kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

2. Başvuran, özellikle, ulusal mahkemelerin kendi kızlık soyadını kullanmasına izin vermeyi red etmesinin Sözleşme'nin 8. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkına haksız bir müdahale oluşturduğunu iddia etmektedir. Ayrıca, Türk Hukukunun evli erkeklerin kendi soyadını taşımasına izin verirken evli kadınlara bu hakkı vermemesinin cinsiyet ayrımcılığı oluşturduğu ve Sözleşme'nin 14. Maddesi ile uyum içinde olmadığını iddia etmiştir.

3. Başvuru, 22 Ekim 2010 tarihinde Hükümet'e bildirilmiştir. Ayrıca, başvurunun kabul edilebilirlik ve esasına ilişkin kararın aynı zamanda verileceği belirtilmiştir (Madde 29 § 1)

OLAYLAR

I. DAVANIN KOSULLARI

4. Başvuran 1972 yılında doğmuştur ve İzmir'de yaşamaktadır.

5. Evlilikten önce soyadı Leventoğlu olan başvuran 6 Temmuz 1996 tarihinde Atila Abdulkadiroğlu ile evlenmesi üzerine Türk Medeni Kanununun 153. Maddesi uyarınca eşinin soyadını almak zorunda kalmıştır. Ancak başvuran akademik ve iş hayatında kendi kızlık soyadı ile tanındığı için kendi kızlık soyadını kullanmaya devam etmekle beraber hiç bir resmi evrakta bunu kullanamamıştır.

6. Medeni Kanunu'nun 153. maddesine 14 Mayıs 1997 tarihinde yapılan değişiklik ile evli kadınlar kocalarının soyadlarının önüne kendi kızlık soyadlarını koyabilme hakkını elde etmişlerdir. Söz konusu değişiklik başvuranın sadece kendi soyadını kullanma talebini karşılamadığı için başvuran bu hakkı kullanmamayı tercih etmiştir

7. Yeni Medeni Kanunun 22 Kasım 2001 tarihinde Kabul edilmesi ile 187. madde eski 153. maddenin tekrarı niteliğinde olmuştur (bakınız aşağıda “İlgili İç Hukuk Ve Uygulama”).

8. Başvuran 26 Eylül 2005 tarihinde İzmir Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde sadece kendi kızlık soyadı olan Leventoğlu’ nu kullanma talebiyle dava açmıştır.

9. Mahkeme 6 Aralık 2005 tarihinde Medeni Kanunun 187. Maddesi uyarınca evli kadınların kocalarının soyadını evlilik müddetince kullanma zorunluluğunu gerekli kıldığından ve sadece kendi kızlık soyadlarını kullanma izni vermediğinden bahisle davanın reddine karar vermiştir.

10. Başvuran bu kararı temyiz etmiş olup söz konusu karar 21 Mart 2006 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır. Başvuran tarafından davanın tekrar görülmesi talebi aynı mahkemece 14 Temmuz 2006 tarihinde reddedilmiştir. Söz konusu karar başvurana 11 Ağustos 2006 tarihinde tebliğ edilmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

11. Medeni Kanunun ilgili maddeleri aşağıda ki şekilde düzenlenmiştir:

Eski Medeni Kanunu’nun 153. maddesi (14 Mayıs 1997 tarihine kadar ki haliyle)

“Kadın evlenmekle kocasının soyadını alır. ... ”

Eski Medeni Kanunu’nun 153. maddesi (14 Mayıs 1997 tarih ve 4248 sayılı Kanun ile düzenlenmiş), mevcut 22 Kasım 2001 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Medeni Kanunu’nun 187 maddesi

“Kadın evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra Nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir....”

12. Türk Anayasa’sının ilgili maddesi aşağıda yer almaktadır:

Madde 10

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri nedenlerle ayırım gözetilmeksizin yasalar karşısında eşittir.

Kadınlar ve erkekler, eşit haklara sahiptir...”

Madde 90 (5170 of 7 May 2004 tarih ve 5170 sayılı Kanun ile değiştirilmiş haliyle)

“... milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

13. Medeni Kanununun 187. maddesinin yürürlüğe girmesi ile birlikte üç aile söz konusu maddenin anayasaya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi’ne dava açmıştır. Anayasa Mahkemesi 10 Mart 2011 tarihli kararıyla (E. 2009/85, K. 2011/49) bu itirazları reddetmiştir.

III. İLGİLİ ULUSLARARASI HUKUK

14. İlgili uluslararası hukuk, Mahkeme’nin *Ünal Tekeli v. Türkiye* (no. 29865/96, §§ 17-31, ECHR 2004-X) davasında verdiği kararda belirtilmiştir.

HUKUK**I. SÖZLEŞME’NİN 14. MADDESİNİN 8. MADDE İLE BİRLİKTE İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI**

15. Başvuran, ulusal makamların, Mahkeme’nin aynı konu hakkındaki kararını (*yukarıda belirtilen Ünal Tekeli kararı*), ulusal mahkemelere talebini desteklemek amacıyla sunmasına rağmen, evlilikten sonra kendi kızlık soyadını kullanmasına izin vermeyi reddetmelerinin Sözleşme’nin 6, 8 ve 13. maddelerinin ihlaline yol açtığını iddia etmektedir. Ayrıca, Türk Hukukunun evli erkeklerin kendi soyadını taşımasına izin verirken evli kadınlara bu hakkı vermemesinin

cinsiyet ayrımcılığı oluşturduğu ve Sözleşme'nin 14. maddesi ile uyum içinde olmadığını iddia etmiştir.

16. Mahkeme iddiaların içeriği dolayısıyla başvurunun Sözleşme'nin 8 ve 14. maddelerini birlikte değerlendirilerek karar verilmesinin uygun olacağı kanaatindedir.

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

17. Mahkeme, bu şikâyetin, Sözleşme'nin 35 § 3 (a) maddesi kapsamında açıkça dayanaktan yoksun olmadığını belirtmiştir. Ayrıca, diğer koşullar bakımından da kabul edilemezliğe ilişkin herhangi bir noktanın olmadığını belirtmektedir. Dolayısıyla başvuru kabul edilebilir olarak beyan edilmelidir.

B. Esas Hakkında

18. Türk Hukukunun evli erkeklerin kendi soyadını taşımasına izin verirken Türk makamlarının evli kadınlara kendi kızlık soyadlarını kullanma izni vermediğinden dolayı şikâyet etmiştir. Başvuran bu durumun cinsiyet ayrımcılığı oluşturduğunu ve Sözleşme'nin 8. maddesinin 14. maddesi ile beraber değerlendirildiğinde söz konusu durumun Sözleşmeye aykırılık oluşturduğunu iddia etmektedir.

19. Hükümet, ulusal mahkemelerin Medeni Kanun'un 187. maddesi ile bağlı buldukları ve başvuranın günlük veya iş hayatında ayrımcılığa maruz kalmadığını belirtmiştir. Ayrıca, 187. maddenin Sözleşme ile uyumlu hale getirilmesi ile ilgili hukuki düzenlemelerin yapılmakta olduğunu belirterek Mahkeme'den her hangi bir ihlal bulunmadığı yönünde karar vermesini talep etmiştir.

20. Mahkeme, mevcut davadaki konulara benzer hususları içeren *Ünal Tekeli davasında* benzer durumda bulunan kişiler arasında cinsiyete dayanan muamele

farklılığının Sözleşme'nin 14. maddesinin 8. madde ile birlikte değerlendirilmesi halinde söz konusu maddelerin ihlali olduğuna karar vermiştir (ibid., §§ 55-69).

21. Mahkeme, kendisine sunulan tüm belgelerin incelenmesi sonunda, Hükümetin mevcut davada kendisini farklı bir sonuca ulaştırabilecek her hangi bir olay veya argüman sunamadığı kanaatindedir. Mahkeme, konu ile ilgili Mahkeme içtihadını göz önünde bulundurarak Sözleşme'nin 14. maddesinin 8. madde ile birlikte değerlendirilmesi halinde söz konusu maddelerin ihlali olduğuna karar vermiştir.

22. Sonuç itibariyle Mahkeme Sözleşme'nin 8. maddesinin ayrıca ihlal edilip edilmediğine ilişkin bir değerlendirmede bulunmasının gerekli olmadığı kanaatindedir.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

23. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki şekilde öngörmektedir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyet uygun surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

24. Başvuran, tazminat ile ilgili bir talepte bulunmamıştır. Dolayısıyla, Mahkeme bu kapsamda başvurana herhangi bir tazminat verilmesine yer olmadığı kanaatindedir.

İŞBU GEREKÇELERLE MAHKEME OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun kabul edildiğinin beyan edilmesine;
2. Sözleşme'nin 14. maddesinin 8. madde ile birlikte ihlalinin söz konusu olduğuna;
3. Sözleşme'nin 8. maddesinin ayrıca tek başına değerlendirilmesine gerek bulunmadığına karar vermiştir.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddeleri uyarınca 28 Mayıs 2013 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Daire Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan

*Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayri resmi tercümedir.